

דברים שאומרים משם: מה נתניהו אומר בארה"ב, מה אומר בארץ, ומה העובדות?

בליץ הראיונות של ראש הממשלה ברשתות השידור בארה"ב, הוא הודמנות טובה לבחון את המסרים שעליהם הוא חוזר בדבריו • מה מנע את שידור משפטו בשידור ישיר, עד כמה מסוכנת תופעת ה"סרבנות", וגם: איך אומרים ממשלת "ימין על מלא" באנגלית?

יסוד כאוות נפשה, ואפילו ברוב מקרי. כשנתניהו ניסה את אותו טריק על ראף סנצ'ו מ-NBC, המראיין כבר הגיע מוכן ולקח לנו את העבודה; כשהזכיר לו כמה קשה להעביר תיקון לחוקה בארה"ב. נתניהו הצטרף בכך ש"ביהמ"ש העליון בישראל בעצמו אמר שחוקי יסוד שעברו ברוב עצום, או ברוב שאינו מקרי, הם החוקה". והאמת שבמישור העקרוני הוא צודק; העקרון הוא שעל סמך חוקי היסוד שהכנסת חוקקה, שהם מעין חוקה שבררך, ניתן לפסול חוקים רגילים (בניגוד לדברי נתניהו, אין משמעות לגודל הרוב שבו עברו אותם חוקי יסוד). ובכל זאת, כפי שאמר לנו ד"ר עמיר פוקס מהמכון הישראלי לדמוקרטיה, הקלות שבה אפשר להעביר חוקי יסוד בישראל יוצרת זילות שלהם. "במדינות עם חוקה 'משוריינת' תיקון קורה אחת לכמה שנים אולי, בישראל רק מאז 2000 היו 60 תיקונים לחוקי היסוד. ובית המשפט אמר שבמצב כזה ידיו לא יהיו כבולות לחלוטין".

חוף מזה, הרעיון שהעלה נתניהו על דרך האבסורד, בית משפט שקובע שתיקון לחוקה הוא אינו חוקתי, הוא דווקא אינו כה מופרך. "לרעיון יש שורשים עמוקים אפילו בתפישה האמריקאית", אומר לנו פרופ' יניב רוזנאי מאוניברסיטת רייכמן. "ולא מדובר רק בארה"ב. ב"ב 40% מהמדינות שיש להן חוקה, נכתב בחוקה במפורש שיש ערכי יסוד שאי אפשר לשנות אותם, מה שמכונה 'פסקת נצחיות'", אומר רוזנאי.

ב-CNN האם ישראל פחות בטוחה לנוכח "אלפי משרתי מילואים שמסרבים לשרת", נתניהו השיב שמדובר "בכמה אלפים שהביעו את התנגדותם", בעוד "לישראל יש צבא של מאות אלפים, כולל חיילי המילואים". ואז הוא הוסיף עוד נתון: "קרוב למאה אלף אנשים חתמו על עצומה כדי לומר שהם תומכים בפעולות הממשלה", אבל על כך, התקומם, "לא שמעת מילה".

קודם כל, לא מיותר להזכיר, כפי שנכתב רבות לאחרונה, כי כמה אלפי חיילים שיושבים בצמתים הקריטיים של צה"ל, בדגש על חיל האוויר, עלולים לפגוע בצורה משמעותית ביכולות הצבא. ומה לגבי העצומה שכוללת מאה אלף משרתים שתומכים ברפורמה? כאן יש שתי בעיות. ראשית, באתר האינטרנט שבו עלתה העצומה נאספו 80 אלף חתימות, וגם אין באמת דרך לדעת כמה מתוכם הם משרתי מילואים בעבר או בהווה, או אפילו אנשים אמיתיים. יום העצומה, מאיר ליוש, הסביר לנו כי הוא פעל כדי לסנן כפילויות, "הטרלות" וכדומה וכי להערכתו "העצומה כוללת בין 60 ל-70 אלף חתימות אמיתיות".

שנית, וחשוב יותר, העצומה כלל לא מרכזה את התומכים ברפורמה. תחת הכותרת "עצומת המילואימניקים - מתנגדים לסרבנות!", נכתב: "אנו, חיילים וחיילות בעבר או במילואים בצה"ל - מתנגדים לסרבנות ונאמנים למדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית". "ייתכן מאוד שעל העצומה חתומים גם מתנגדי הרפורמה", אומר לנו גם ליוש, "העצומה נוצרה כדי לתמוך בשירות מילואים בצה"ל, נקודה".



צילום: איל יצחק
בנימין נתניהו, הליכוד
ראיון ל-ABC, 27.7.23



בזמן שהוא כמעט ולא מתראיין בישראל, פתח בשבוע שעבר ראש הממשלה, בנימין נתניהו, בכליץ של ראיונות בערוצי התקשורת בארה"ב. CNN, פוקס, ABC ו-NBC הם רק חלק מכלי התקשורת האמריקאים שנתניהו ניאות להשיב לשאלותיהם בימים האחרונים. מה הוא אמר שם? כמה זה שונה ממה שהוא אומר כאן, במסרים מוקלטים או באמצעות מקורביו? ואיך עומדים טיעונו בכדיקה עובדתית? התיישבנו מול המרקע, צפינו, וחזרנו עם כמה תובנות.

מי ביקש שידור ישיר?

מה מספר נתניהו על המשפט שמתנהל נגדו בישראל? בגדול, המסרים די מוכרים. "התיקים קורסים", אין שום קשר בין המשפט שלו לבין הרפורמה שמקדמת ממשלתו ועוד. אבל היה גם משפט אחד שלא בדיוק מסתדר עם תגובת פרקליטיו בזמן אמת בישראל. "יש לי רק בקשה אחת בקשר למשפט שלי", הוא אמר ב-ABC, "בקשה שלא נענתה עד כה: שיהיה שידור טלוויזיוני חי מהמשפט". מה קרה בפועל? במאי 2020, בסמוך לתחילת המשפט, הגיש "גלובס" בקשה להעביר בשידור חי את הדיון ממשפט נתניהו - בו הוקרא כתב האישום. על פי דיווח בחדשות 12, בסביבת היועמ"ש אמרו אז כי אם נתניהו יבקש שידור ישיר של המשפט, היועץ לא יתנגד. אלא שנתניהו לא הצטרף לבקשה ולא תמך בה - ובסופו של דבר בית המשפט קבע שהדיון לא ישודר.

במקרה אחר, נתניהו ממש התנגד לחשיפה ציבורית של חלק מסוים מהמשפט. זה קרה כשחדשות 12 ביקשו לפרסם את קטעי הוידאו והאודיו שיוקראו או יושמעו בדיונים. זאת אמנם לא בקשה להעביר את המשפט בשידור חי, ובכל זאת תגובתם של פרקליטי נתניהו בהקשר זה היא מעניינת. אז הם טענו, בין היתר, כי ישנו "אינטרס להותיר את ההליך המשפטי בין כותלי בית המשפט הנכבד, ולהימנע מהעברתו לשרה התקשורתית".

מה נתניהו כן ביקש? באוקטובר 2019, עוד לפני הגשת כתב האישום, נערך לנתניהו שימוע על ידי היועמ"ש אביחי מנדלבליט. זמן קצר לפני תחילתו נתניהו קרא - הן בסרטון והן במכתב מטעם עורכי דינו - להעביר את השימוע בשידור חי. היועמ"ש שלל את הבקשה מכל וכל, ועו"ד

גיל לימון, אז עוזרו הבכיר, השיב כי מדובר ב"בקשת סרק". "שום שימוע בעניינו של אף חשוד לא מתקיים ולא התיקים מעולם באופן פומבי", הוסיף.

הסרבנות מסוכנת?

הנה נושא שנתניהו מרבה לעסוק בו בישראל. בשבועות האחרונים תקף ראש הממשלה שוב ושוב את משרתי המילואים שהודיעו על אי התייצבות. בהקלטות שנחשפו בחדשות 13 הוא ממש הביע חשש לביטחון המדינה בעקבות התופעה: "אני לא יכול לדמיין חומרת דברים גדולה יותר... זה בלתי ניתן לתפיסה", אמר שם נתניהו, "זה מקרה שפוגע בגוף המדינה, בביטחון המדינה... בהרתעה שלנו... זה לא דבר קטן".

לא דבר קטן? כשהעיתונאי וולף בליצר תהה בפני נתניהו בראיון

"קרוב למאה אלף איש חתמו על עצומה כדי לומר שהם תומכים בפעולות הממשלה", אבל על כך "לא שמעת מילה", הלין נתניהו ב-CNN. האם יש עצומה כזאת?

כמו באמריקה?

כאן אין בהכרח סתירה בין אמירות נתניהו בארץ ובארה"ב, אלא יותר כשל ב"תרגום חוקתי". כשהוא נשאל ב-CNN על האפשרות שבג"ץ יפסול את "חוק עילת הסבירות" - כלומר, חלק מחוק יסוד: השפיטה - הוא הסביר שבמובנים אמריקאיים, (זה כמו) ש"ב המשפט העליון יקח תיקון לחוקה ויגידו שהוא לא חוקתי". האם זאת השוואה מוצלחת? לא ממש. כמו שרבים טרחו להסביר, סעיף 5 לחוקת ארה"ב דורש שתיקון לחוקה יעבור ברוב של שני שלישים בשני בתי הקונגרס, ולאחר מכן יאושר על ידי בתי המחוקקים של שלושה רבעים מהמדינות. בישראל, לעומת זאת, כל קואליציה יכולה למעשה לחוקק חוקי

ועוד שתי הערות קצרות

"אנחנו ממשלת מרכז-ימין והם רוצים ממשלת שמאל", הסביר נתניהו בראיון בפוקס את המוטיבציות של מארגני המאה. אבל רגע, ממתני נתניהו מגדיר את ממשלתו "מרכז-ימין"? בשתי מערכות הבחירות האחרונות נתניהו הבלטיח לא אחת "ממשלת ימין על מלא", ובפברואר, לאחר שהפעם הממשלה הזאת אכן קמה, הוא אמר, למשל: "הקמנו ממשלת ימין - והיא תמלא את ימיה".

"אנחנו לא רוצים לבטל לגמרי (את עילת הסבירות), אבל שהיא לא תספיק כדי לבטל החלטות ממשלה או איזה חוק...". טען נתניהו באותו ראיון. הסברנו זאת בעבר ונזכיר שוב: עילת הסבירות שימשה את בג"ץ כדי לבחון החלטות ממשלה או שרים, ומעולם לא נפסלו באמצעותה חוקים.